

ПРОВІНЦІЙНОМУ ПЕКАЛОВУ - ПІВТІСЯЧОЛІТТЯ...

На нинішніх географічних картах України село Пекалів Млинівського району зачасти відсутнє, бо воно - як горошина: всього 62 двори, 219 жителів... Втім, за історичним багажем поселення стоїть в одному ряді з найбільш визначальними місцинами древньої Волині. Прикметно також, що у сьогоднішній Пекалів криво береже свою давню славу. Яскраве підтвердження цьому - урочистості з нагоди півтисячного ювілею населеного пункту.

Відлік почався з королівського розчерку пера

Село Пекалів, вочевидь, існувало уже у XV чи навіть XIV столітті, однак документальний відлік його історії починається з 1508 року. Бо саме тоді польський король Сигізмунд підписав указ, в якому поряд із поселенням Млинів значиться Пекалів, і цей запис зберігся в архівах та віках. Суть цього запису зводилася до того, що поселення як дарунок передається кременецькому наміснику Яну Монтовту з привілеєм, який записаний в Литовському статуті.

Із Чорнобиля - у райський куточок

Пекалів у середньовіччі активно розвивався, а заодно був впливовим на життєдіяльність інших поселень. У тому числі й на сусідній Млинів, де у 1780 році на замовлення графів Ходкевичів був закладений палац, який вважався однією з найкращих архітектурних споруд на Волині. Спорудження цього замку своїм батькам - Яну та Людвіці, які мали садibu у Чорнобилі Київського повіту, підказав їхній син, котрий на той час мешкав у Пекалові над річкою Іквою і називав довколишню місцину «райським куточком».

Цесаревич Костянтин став гостем глиняного палацу

Пекалів також мав свою кам'яну маєтність. І не тільки кам'яну, але, як не дивно, глиняну. Пов'язана вона з іменем рідного брата імператора Олександра I, генерал-інспектора Костянтина Романова. Річ у тім, що Людвіка Ходкевич, познайомившись із цесаревичем, запросила його у гості. Тоді млинівський палац був ще недобудованим, і, щоб гостина пройшла на високому рівні, графське сімейство прийняло рішення звести глиняний палац на пагорбі у селі Пекалів.

До справи залучили дві сотні селян із навколишніх сіл, і до зазначеної дати будинок був готовий прийняти гостей. Усі провізоричні стіни зсередини прикрили гарними килимами й великими дзеркалами. Перед самим приїздом генерала палац наповнили коштовними речами. Зовнішні стіни оббили досить дорогою тканиною. Одне слово, дім причепурили за найновішими тодішніми віяннями моди.

Бал вийшов на славу, і російський цесаревич, приїхавши сюди ввечері, гарно погостювавши цілу ніч, а наступного дня із захмелілою головою відправившись до Кременця, залишився всім задоволений, так і не загідодривши, що танцював у тимчасовій споруді з глиняними стінами. Невдовзі палац розібрали. Однак відтоді у кожній розмові із поважними гостями Людвіка Ходкевич вихвалялися тим, як до неї здійснив візит цесаревич і що тепер про їхній знатний рід знають у царському дворі.

Скарби від гетьмана та короля

У Пекалові, за переказами, таборилося ополчення гетьмана України Богдана Хмельницького. Підтвердженням часів козаччини стали знайдені на пекалівському березі Ікви козацькі атрибути, в тому числі й монети із зображенням Богдана Хмельницького, на яких значився рік випуску — «1648». Найвроджайнішим на монеті був 1962 рік... Тоді від пекалівців на талери розжилися музеї, нумізмати, колекціонери. Тоді село, справді, охопила «золота лихоманка». Людей сюди притягувало, немов магнітом. А все через те, що під час осінньої оранки на колгоспному полі тракторист розрив чийсь давній скарб і на сотні метрів плугом порозтягував монети, в тому числі - із зображенням короля Сигізмунда III, датовані 1628-38 роками. Подейкують, що одному щасливчику вдалося знайти навіть золоті наручний браслет і сережки. Та головне — поле шукачі так перелопатили, що на ньому не залишилося живого місця.

Книги спопелилися, дзвони затаїлися

Прикметно, що у Пекалові розташовувалася одна з найбільших бібліотек Великої Волині, яка належала родині Ходкевичів і яку пограбували та спалили під час Першої світової війни. Загалом тодішня війна важким тягарем лягла на поселення. Воно потрапило під масований артилерійський обстріл австрійських військ. Тутешні мешканці перетворилися у біженців. Церковні дзвони задля збереження довелося знімати із церковної дзвіниці і заховати у потаємному місці.

Із аеродрому біля Пекалова стартував перший герой війни

Інша війна - Друга світова - також чорним крилом зачепила село. Водночас у пам'яті не стираються приклади героїзму. Зокрема, той, що мав місце 22 червня 1941 року. Тоді, у перший день Великої

Вітчизняної війни, із аеродрому, що розташовувався саме біля Пекалова, на перехоплення фашистським літаком здійнялася ланка винищувачів під керівництвом Івана Іванова. Командир у цьому бою загинув, здійснивши перший повітряний таран Великої Вітчизняної війни. У бою з шістьма Хе-111 Іванов витратив весь боєзапас і майже все пальне, але попри це пішов на перехоплення противника. Щоб не допустити бомбометання, Іванов протаранив «Хейнкель». 2 серпня 1941 року старшому лейтенантові Івану Івановичу Іванову посмертно присвоєно звання Героя Радянського Союзу.

Три храми - на одному місці

Здавна епіцентром духовних та життєвих помислів пекалівців був місцевий храм. Свято-Вознесенська церква звели у 1876 році на місці старої, збудованої у 1750 році. Її освятили в ім'я святих безсрібників Кузьми та Дем'яна, і у ній до Першої світової війни зберігалася чудотворна ікона Божої Матері. Загалом святиня діляла до 1958 року, коли радянська влада видала рішення про закриття культової споруди. У серпні 1963 року згряя атеїстів при підтримці місцевих владних чинув вдерлася вночі у храм, осквернила її, знищила іконостас. Декілька ікон, Плащаницю, хоругви, напестольний хрест, килими, доріжки, дарохранительницю, напестольні хрести вивезли і викинули за пліт церкви у сусідньому Хорупані.

Після цього погрому в церковному приміщенні розташували склад райспоживспілки, потім колгоспний склад. На початку 1982 року найняті робітники під керівництвом місцевої влади та партійного осередку тракторами розвалили церкву і розібрали. Дерево вивезли на цегельний завод села Ігнатівка. Так закінчилася історія храму, який пережив дві світові війни.

На початку 90-х років минулого століття на місці зруйнованого храму постала нова цегляна церква, освячена в ім'я святих Кузьми і Дем'яна.

Щасливого тобі наступного 500-річчя, славний Пекалове!

Найголовніше багатство села - його люди, серед яких - талановиті лікарі, педагоги, спортсмени, науковці. Особливо шанують у селі 85-річного Леонтія Тростянчука, священника, котрий править службу Божу у храмі сусіднього селища Млинів і котрий ревно береже історію свого рідного села, де народився і мешкає протягом усього життя.

Характерно, що саме зі старожилки почалося пошанування жителів Пекалова під час урочистостей з нагоди 500-річного ювілею. Загалом, грамоти Млинівської районної ради, районної держадміністрації під час свята отримали від голови райради Валерія Шинкара та заступника голови райдержадміністрації Світлани Гасяк до двох десятків достойників. А доповненням до грамот стала подарункова книга «Поклик древнього дзвона» та бурштинова ікона Божої Матері із Предвічним Немовлям.

У програмі свята увійшов також цікавий історичний екскурс у минувшину Пекалова. Зокрема, екскурс, пов'язаний із сільськими храмами і повіданим о. Степаном. Не оминув священник і часу, коли почала відновлюватися храмова святиня. В даному сенсі відзначено вагомому допомогу для будівництва та життєдіяльності пекалівської церкви, прокладення газопроводу від колишніх голів тутешнього сільгоспідприємства Григорія Парфенюка та Миколи Яковця.

Гарно прикрасила свято концертна програма, у якій особливо виділявся виступ хору мешканців Пекалова. Загалом свято, головними натхненниками та організаторами якого були Хорупанський сільський голова Василь Андрієнко та бібліотекар села Пекалів Людмила Матвійчук, стало яскравим прикладом того, наскільки сучасники дорожать славними набутками своїх попередників. Зрештою, це, по суті, перше ювілейне пошанування Пекалова за всю його історію. Адже доволі сумнівно, що попередники відзначали 100 чи навіть 400 років з часу першої згадки про поселення. А ось 500-літній ювілей таки відбувся. Причому, відбувся гарно і велично, тим самим давши хороший початок для наступного півтисячоліття.

